

قانون، حقوق و مسئولیت‌های پرستار

قانون، حقوق و مسئولیت‌های پرستار: عبارت است از یک نظام اجتماعی که به مرور زمان توسط جوامع جهت نگهداری و تثبیت فرهنگ، ارزشها و رسوم و آداب بوجود آمده و شکل می‌گیرد. هدف اصلی درسیستم قانون‌گذاری، برقراری نظم و کنترل رفتارهای انسانها و پیشگیری از خلاف و زورگویی و حل مشکلات و تضادها و کشمکش‌های بین افراد و سیستم‌ها و سازمانها می‌باشد. قانون اساسی، منشور بنیانی ماست که بقیه قوانین موضوعه، اداری و عرفی از آن سرچشمه می‌گیرد و قانون اساسی به عنوان منبع حقوقی ما محسوب می‌شوند. قانون در پرستاری بر طبیعت افراد، پرستاری و سلامت جامعه تکیه دارد. عرضه کنندگان خدمت (پرستاران) و مصرف کنندگان (مددجویان) خدمات پرستاری از حقوق و مسئولیت‌هایی برخوردار بوده و دارای مقررات و شرایطی می‌باشند که می‌بایستی همواره رعایت و مورد احترام قرار گیرد. محتوای قوانین و مقررات پرستاری و تفسیر آن راهنمایی است جهت هدایت پرستاری و برقراری مناسبات در حین انجام وظایف و مسئولیت‌های محوله که منطبق با اخلاق و کیفیت مراقبت مطلوب باشد. منطقی‌ترین اصل پرستار شدن، درک مسئولیت‌های قانونی در حیطه کاری یک پرستار می‌باشد. نتیجه شکست در درک این مسئولیت‌ها و دفاع غیر مؤثر در شرایط خاص، قرار گرفتن در معرض عوارض قانونی می‌باشد.

در چند سال اخیر آمار خواننده‌های پرستاری به محاکم قضائی و انتظامی افزایش یافته که دلایل این افزایش عبارتند از:

۱. استقلال حرفه ای
۲. افزایش سطح آگاهی‌های پزشکی جامعه
۳. افزایش تعداد پرستاران
۴. ایجاد نقش‌های جدید و افزایش مسئولیتها
۵. پیشرفت تکنولوژی
۶. افزایش هزینه‌های درمانی
۷. افزایش آمار دکترای حقوق و درنهایت افزایش اطلاعات حقوقی مردم
۸. عوامل رفتاری
۹. پائین بودن در آمد مردم
۱۰. کمبود نیرو و خستگی پرستاران
۱۱. نقش همکاران
۱۲. دو یا سه شیفت بودن پرستاران (ساعات کاری بالا)
۱۳. عدم موفقیت کادر پرستاری در برقراری رابطه مناسب با بیماران
۱۴. افزایش فارغ التحصیلان گروه پزشکی
۱۵. عدم آگاهی کارکنان پرستاری از مسائل و مقررات حقوقی

موارد شایع شکایت از پرستاران:

۱. سقوط از تخت
۲. تزریق اشتباه دارو در ورید بیمار
۳. قصور و سهل انگاری در انجام وظیفه

۴. تجویز یا تزریق دارو بدون مجوز پزشک
۵. تزریق دارو در شریان و یا در محلی که سبب آسیب اعصاب محیطی گردد.
۶. گذاشتن کاتتر داخل وریدی به مدت طولانی و بروز عوارض
۷. تهدید و یا ضرب و جرح بیمار به خصوص بیماران کودک
۸. همکاری در سقط جنین غیر مجاز
۹. پایان دادن به زندگی بیمار از روی ترحم (آتانازی)
۱۰. دستکاری پرونده بیمار یا افشای اسرار آنها
۱۱. خودداری از کمک به مددجویان اورژانسی

افزایش آگاهی کارکنان پرستاری از مسائل و مقررات حقوقی باعث می شود:

۱. کارکنان پرستاری در چهار چوب قانون و شرح وظایف عمل نمایند.
۲. اطمینان بیشتری به فعالیت های خود داشته باشند.
۳. در صورتی که به مراجع حقوقی و قضایی احضار شوند، نحوه برخورد با قانون رابدانند.
۴. باعث افزایش کیفیت در امر مراقبت خواهد شد.

قوانین به دو دسته تقسیم می شوند:

قوانین جزائی:

۱. قانون مجازات
۲. قانون تعزیرات
۳. قانون دیات

قوانین مدنی:

۱. اداری
۲. حقوقی
۳. انتظامی

مراجع کنترل کارکنان بهداشتی درمانی:

۱. دادگاه های حقوقی
۲. دادگاه های جزائی
۳. هیات انتظامی و کارشناسی
۴. دادرسی انتظامی پزشکی

تعاریف و اصطلاحات:

متهم: شخصی که ارتکاب یک یا چند تخلف از جانب اشخاص حقیقی یا حقوقی ذینفع به او نسبت داده شده و پرونده وی در دادرسی انتظامی یا هیات بدوی یا تجدید نظر یا عالی انتظامی مطرح و در جریان رسیدگی می‌باشد.

متخلف: شخصی که پرونده وی به لحاظ ارتکاب یک یا چند تخلف در دادرسی انتظامی مورد رسیدگی قرار گرفته و توجه تخلف به نامبرده محرز گردیده و در هیات بدوی یا تجدید نظر انتظامی منجر به صدور رای محکومیت قطعی برای او گردیده است.

شاکی: شخص حقیقی یا حقوقی که ارتکاب تخلف یا تخلفاتی را به یکی از شاغلان حرف پزشکی و مشاغل وابسته نسبت داده و موضوع را کتباً به دادرسی انتظامی پزشکی اعلام و درخواست رسیدگی نموده است.

دلیل: عبارت است از امری که متهم یا اعلام کننده اتهام (شاکی) برای دفاع از خود در رد اتهام وارده یا دفاع از شکایت خود در اثبات تخلف به آن استناد می‌نماید.

شاهد: شخص حقیقی است که اظهارات یا گواهی وی برای اثبات یا رد اتهام یا کمک به رد یا اثبات اتهام و کشف حقیقت امر، موثر است.

مطلع: شخص حقیقی است که اطلاعات و آگاهی او درخصوص ادعای شاکی یا متهم می‌تواند مفید باشد و در کشف حقیقت کمک نماید.

دفاعیه: عبارت است از دلایل و مدارک و مستندات که متهم پرونده در جهت رد اتهام یا اتهامات انتسابی بطور کتبی به دادرسی انتظامی یا هیات رسیدگی کننده ارائه می‌نماید.

قصور: عبارت است از کوتاهی غیر عمدی در انجام وظایف محوله. به عبارت دیگر قصور شامل غفلت و سهل‌انگاری در انجام وظایف صنفی و حرفه‌ای است.

تعریف جرم: هر فعل و یا ترک فعلی که برای آن در قانون، مجازات تعیین شده باشد، جرم می‌گویند و یا به عبارتی عمل مثبت یا منفی است که قانون آن را منع کرده و برای ارتکاب آن مجازاتی مقرر شده باشد.

انواع جرایم:

۱. **جرایم عمد:** به جرایمی اطلاق می‌شود که مرتکب با اختیار و اراده و با قصد معین و معلوم و داشتن شعور به ارتکاب آن مبادرت ورزد.

۲. **جرایم شبه عمد:** به جرایمی اطلاق می شود که مرتکب قصد انجام عمل مجرمانه را دارد اما قصد نتیجه کسب شده را ندارد به عبارت دیگر از عمل مجرم، نتیجه ای حاصل شود که قصد مجرم نبوده است .
۳. **جرایم غیر عمد (خطأ محض):** به آن دسته از جرایم اطلاق می شود که عنصر معنوی خطای کیفری تشکیل شده باشد و غیر عمدی و سوء نیت نقض قوانین و مقررات پزشکی و دارویی است که موجبات برهم خوردن نظم و امنیت در جامعه می شود.

انواع تقصیر طبق تبصره ماده ۳۳۶ قانون مجازات اسلامی:

۱. **بی مبالاتی:** عدم انجام عمل یا خودداری، غفلت یا فراموشی در انجام کاری باشد که قانوناً می بایست انجام می داده است ولی نداده و باعث خساراتی شده که آن را بی مبالاتی گویند یا به عبارتی هرکس بدون سوء قصد عملی را انجام دهد که پیش بینی شود عمل وی احتمال ضرر و زیان به غیر گردد، مرتکب بی مبالاتی شده است.
۲. **بی احتیاطی:** عبارت است از انجام عملی در ارتباط با بیمار که نبایست انجام می شده و شخص بدون توجه به نتایج عملی که عرفاً قابل پیش بینی است، اقدام به عملی نماید که منتهی به صدمات بدنی غیر گردد.
۳. **عدم مهارت:** عبارت است از عدم آشنایی متعارف به اصول و حقایق علمی و فنی کار معین و به دوصورت است :

❖ مادی

❖ معنوی

۴. **نظامات دولتی:** شامل انجام ندادن و عمل نکردن به قوانین دولت و نظمی که دولت برقرار کرده است و به دوسته تقسیم شده است :

❖ نظامات عام

❖ نظامات خاص

- تخلف انتظامی:** نقض مقررات صنفی به وسیله یک فرد از افراد آن صنف، تخلف انتظامی محسوب می گردد و جزء جرائم عمدی نمی باشد یا به عبارتی دیگر تخلف انتظامی، تخلفی است که برطبق قانون برای آن جرمی معین نگردیده است.

تفاوت تخلفات انتظامی با سایر انواع تخلفات:

۱. اختلاف از جهت عام و خاص آن
۲. اختلاف از نظر نوع عکس العمل ها
۳. اختلاف از نظر مرجع رسیدگی
۴. اختلاف از جهت عنصر قانونی

حدود صلاحیت مراجع رسیدگی کننده به تخلفات انتظامی پزشکی، مراجع رسیدگی کننده به تخلفات انتظامی شاغلان حرف پزشکی و مشاغل وابسته شامل داسرای انتظامی پزشکی، هیأت‌های بدوی، تجدید نظر و عالی انتظامی پزشکی می باشند که از نظر موارد ذیل مورد بررسی قرار می گیرد:

الف - حدود صلاحیت: وفق ماده ۲۸ سازمان نظام پزشکی حدود صلاحیت رسیدگی هیأت‌های بدوی، تجدید نظر و عالی انتظامی پزشکی به تخلفات صنفی و حرفه ای شاغلین حرف پزشکی و مشاغل وابسته می باشد.

با توجه به تبصره ماده ۱ آئین نامه انتظامی رسیدگی به تخلفات صنفی و حرفه ای شاغلان حرفه های پزشکی و وابسته مصوب سال ۱۳۷۸ هیأت وزیران، حدود صلاحیت در رسیدگی شامل کلیه شاغلان حرفه پزشکی و مشاغل وابسته در مراکز تحقیقاتی درمانی، آموزشی و بهداشتی بخش دولتی، خصوصی، تعاونی پزشکی، وابسته به دولت و خیریه می باشد.

ب - انواع حرف پزشکی و وابسته: طبق ماده ۱ آئین نامه انتظامی فوق الذکر، منظور از شاغلان حرف پزشکی و وابسته شامل فارغ التحصیلان مقاطع کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد، دکترای عمومی و تخصصی به شرح ذیل است:

۱. پزشکی، دندانپزشکی، داروسازی، بیوتکنولوژی و پزشکی قانونی
۲. علوم آزمایشگاهی، بیوشیمی پزشکی، قارچ شناسی، انگل شناسی، ژنتیک و سایر علوم پایه پزشکی
۳. رادیولوژی، بیورادیولوژی و رادیوتراپی
۴. روانپزشکی بالینی، روانشناسی بالینی، کودکان استثنایی، خدمات اجتماعی و مددکاری
۵. مبارزه با بیماریها، بهداشت خانواده، بهداشت محیط و سایر فارغ التحصیلان دانشکده بهداشت
۶. پرستاری، مامایی، اتاق عمل، هوشبری، بهداشت کار دهان و دندان و پرستاری دندانپزشکی
۷. سایر حرفه‌های وابسته به امور پزشکی که فعالیت آنها نیاز به اخذ مجوز از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی دارد.

مراجع رسیدگی کننده به تخلفات انتظامی:

در این قسمت به نحوه رسیدگی به تخلفات صنفی و حرفه ای حرف پزشکی و مشاغل وابسته از ابتدای طرح شکایت و تشکیل پرونده تا صدور رای و قطعی شدن آراء اشاره می نمائیم.

داسرای انتظامی پزشکی: داسرای انتظامی پزشکی در قانون تشکیل سازمان نظام پزشکی مصوب سال ۱۳۷۴ وجود نداشت و این نهاد در قانون جدید سازمان نظام پزشکی مصوب ۸۳/۱/۱۹ ایجاد شده است. مقامات، وظایف و عملکرد آن تقریباً شبیه داسرای عمومی و انقلاب در مراجع قضائی می باشد، مبنای قانونی داسرای انتظامی ماده ۲۹ قانون فوق الذکر می باشد و در خصوص آن می توان گفت: داسرای انتظامی، اداره‌ای است مرکب از دادستان، معاون دادستان و دادیاران که در کنار هیات بدوی انتظامی شهرستان دارای هیات مدیره نظام پزشکی تشکیل می‌گردد تا طبق قانون وظایف محوله در خصوص رسیدگی به تخلفات انتظامی حرف پزشکی و مشاغل وابسته را انجام دهد.

مقامات دادرسی انتظامی پزشکی: دادرسی انتظامی پزشکی، جهت انجام وظایف خود دارای مقامات ذیل است:

دادستان: دادستان در دادرسی عمومی و انقلاب به معنای مدعی‌العموم آمده است و نماینده جامعه محسوب می‌گردد، که در خصوص حفظ نظم و حقوق عمومی و مصلحت جامعه و اعلام جرم در مورد مجرمینی که با انجام و ارتکاب جرایم حریم جامعه را به خطر می‌اندازند، وارد عمل می‌شود، اما دادستان انتظامی پزشکی، نماینده جامعه پزشکی محسوب می‌شود تا نسبت به حفظ حقوق عمومی و حیثیت این جامعه در برابر تخلفات انتظامی بعضی از صاحبان حرف پزشکی و مشاغل وابسته اقدام نماید.

شرایط انتخاب دادستان: دادستان انتظامی، بالاترین مقام دادرسی محسوب می‌شود که وفق تبصره ۱ ماده ۲۹ قانون سازمان نظام پزشکی از میان اشخاصی که دارای حداقل هفت سال سابقه اشتغال به حرف پزشکی باشند با رای اعضای هیات مدیره نظام پزشکی انتخاب و به رئیس کل سازمان نظام پزشکی معرفی می‌شود تا توسط ریاست سازمان نظام پزشکی، حکم دادستان انتظامی صادر گردد.

شرایط انتخاب معاون دادستان: وفق تبصره ۳ ماده ۲۹ قانون سازمان نظام پزشکی، دادستان می‌تواند از میان دادیاران یکی را به عنوان معاون اول خود انتخاب نماید و معاون دادستان انتظامی در دادرسی دارای کلیه وظایف محوله به دادستان می‌باشد.

شرایط انتخاب دادیار: دادیار دادرسی انتظامی، شخصی است که درجهت تکمیل پرونده و انجام تحقیقات لازم و رسیدگی به شکوائیه اقدام می‌نماید و شباهت زیادی به مقام دادیار دادرسی عمومی و انقلاب مراجع قضایی دارد. دادیاران از میان اشخاصی که دارای حداقل پنج سال سابقه اشتغال به حرف پزشکی یا مشاغل وابسته باشند با رای اعضای هیات مدیره نظام پزشکی شهرستان مربوطه انتخاب و جهت صدور به رئیس کل سازمان نظام پزشکی معرفی می‌شوند.

تکلیف قانونی دادرسی در رسیدگی به تخلفات انتظامی وفق ماده ۳۰ قانون جدید سازمان نظام پزشکی دادرسی انتظامی در موارد ذیل مکلف به شروع رسیدگی می‌باشد:

۱- شکایت شاکی ذی نفع یا سرپرست یا نمایندگان قانونی بیمار:

۱-۱- منظور از شاکی ذی نفع، بیماری است که به مرکز درمانی مراجعه نموده و تحت درمان قرار گرفته و نسبت به وی از سوی شاغلان حرف پزشکی و مشاغل وابسته تخلفی صورت گرفته است.

۱-۲- منظور از سرپرست یا نمایندگان قانونی بیمار، ولی قهری بیمار (پدر یا جد پدری) یا کسی که به موجب قانون بعنوان قیم بیمار تعیین شده است و یا وکیل قانونی بیمار می‌باشد.

۱-۳- در خصوص بیماری که فوت کرده است، نمایندگان قانونی او شامل ورثه یا وراث متوفی می‌باشند که حق شکایت دارند.

۲- اعلام تخلف از مراجع قضایی و اداری:

۲-۱- مراجع قضایی: شامل دادسرای عمومی و انقلاب، دادگاههای عمومی و انقلاب، دادگاه تجدید نظر استان، دادگاه کیفری استان، دیوان عالی کشور و شعب اجرای احکام دادگستری می باشد که در صورت مشاهده تخلف پزشکی حق اعلام آن را به دادسرای انتظامی پزشکی خواهند داشت.

۲-۲- مراجع اداری: مراجع اداری شامل سازمانها و مراکز دولتی و عمومی است که به نحوی با شاغلان حرف پزشکی و مشاغل وابسته، ارتباط کاری دارند که می توانند تخلفات انتظامی را به دادسرای انتظامی مربوطه جهت رسیدگی گزارش نمایند، از قبیل هیات رسیدگی به تخلفات اداری کارکنان مراکز بهداشتی و درمانی، سازمانهای وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، پزشکی قانونی.

۳- اعلام تخلف از طرف هیات مدیره، شورای عالی و ریاست سازمان:

۳-۱- منظور از هیات مدیره شامل هیات مدیره نظام پزشکی شهرستان محل وقوع تخلف می باشد .

۳-۲- منظور از شورای عالی وفق بند ب ماده ۵ قانون تشکیل سازمان نظام پزشکی شامل شورای عالی نظام پزشکی کشور است ، این شورا دارای ۲۹ عضو می باشد.

۳-۳- منظور از ریاست سازمان، رئیس کل سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران است.

۴- شکایت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی:

با توجه به اینکه مرجع تعیین وظایف و صلاحیت شاغلان حرف پزشکی و مشاغل وابسته و نظارت بر مشاغل فوق با وزارتخانه مذکور می باشد، لذا دستگاههای اجرایی وزارتخانه فوق الذکر در صورت مشاهده هر گونه تخلف صنفی و حرفه ای از شاغلان حرف پزشکی و وابسته می توانند آن را به دادسرای انتظامی پزشکی اعلام نمایند.

۵- تخلفات مشهودی که به نظر اعضاء دادسرا و هیات های انتظامی پزشکی رسیده است:

۵-۱- منظور از اعضاء دادسرا، شامل دادستان، معاون اول وی و دادیاری می باشد که در صورت مشاهده تخلف صورت گرفته از سوی هر یک از شاغلان حرفه پزشکی و مشاغل وابسته، می توانند آن را جهت رسیدگی به دادسرای انتظامی گزارش نمایند.

۵-۲- منظور از اعضاء هیات های انتظامی شامل اعضاء هیات بدوی انتظامی، هیات تجدید نظر انتظامی و هیات عالی انتظامی می باشد که با مشاهده تخلف صورت گرفته از سوی هر یک از شاغلان حرف پزشکی و مشاغل وابسته، می توانند آن را به دادسرای انتظامی گزارش نمایند.

هیات بدوی انتظامی پزشکی:

در این قسمت به شرح و توضیح مواد قانونی تشکیل هیات بدوی، مقامات هیات بدوی و ترکیب اعضای آن، وظایف و اختیارات هیات و چگونگی رسیدگی به پرونده‌های تخلفات انتظامی پزشکی می پردازیم:

الف - عنصر قانونی تشکیل هیات بدوی انتظامی:

هیات بدوی انتظامی وفق مواد ۲۸ و ۳۵ قانون سازمان نظام پزشکی مصوب ۸۳/۱/۱۹ در مراکز شهرستانهای دارای هیئت مدیره نظام پزشکی تشکیل می‌گردد.

تعریف: هیات بدوی انتظامی، مرجعی است صلاحیتدار که مسئولیت رسیدگی به پرونده‌های تخلفات شاغلین حرف پزشکی و مشاغل وابسته و تعیین مجازات مناسب برای فرد متخلف یا متخلفین را بعهده دارد.

ب - ترکیب اعضای هیات بدوی انتظامی: وفق ذیل ماده ۳۵ قانون سازمان نظام پزشکی هیات بدوی انتظامی متشکل از سیزده نفر به شرح زیر است:

۱. یک نفر قاضی به معرفی ریاست قوه قضائیه
۲. مسئول پزشکی قانونی شهرستان مربوطه یا نماینده قانونی وی
۳. پنج نفر از پزشکان شهرستان مربوطه
۴. یک نفر از دندانپزشکان شهرستان مربوطه
۵. یک نفر از پزشکان داروساز شهرستان مربوطه
۶. یک نفر از متخصصین علوم آزمایشگاهی و یا دکترای علوم آزمایشگاهی تشخیص طبی شهرستان مربوطه
۷. یک نفر از کارشناسان پروانه دار گروه پزشکی یا بالاتر شهرستان مربوطه
۸. یک نفر پرستار به پیشنهاد سازمان نظام پرستاری
۹. یک نفر از لیسانسیه‌های گروه مامایی یا بالاتر شهرستان مربوطه

ج - شرایط عضویت در هیات بدوی انتظامی:

اعضای هیات بدوی انتظامی (بجز اشخاص ردیف ۱ و ۲) جهت عضویت باید دارای شرایط ذیل باشند (تبصره ۱ ماده ۳۵ قانون سازمان نظام پزشکی):

۱- متدین به دین اسلام (یک نفر از اعضای هیات بدوی را می‌توان با رعایت سایر شرایط از بین افراد متدین به یکی از ادیان مصرح در قانون اساسی انتخاب نمود).

۲- خوش سابقه در شهرستان مربوطه

۳- دارای حداقل پنج سال سابقه و تجربه در حرفه مربوطه

اعضای هیات بدوی (بجز ردیف ۱ و ۲) با پیشنهاد هیات مدیره نظام پزشکی شهرستان مربوطه و تایید و صدور حکم توسط رئیس کل سازمان نظام پزشکی کشور انتخاب می‌گردند و عضو پرستار هیات بدوی با معرفی هیات مدیره نظام

پرستاری شهرستان مربوطه انتخاب و به رئیس کل سازمان نظام پزشکی جهت صدور حکم عضویت در هیئت بدوی معرفی می گردد. در ضمن عضویت کارشناس پروانه دار گروه پزشکی، پرستار و لیسانسیه مامایی در هیات بدوی انتظامی صرفاً در پرونده هایی که مرتبط با رشته شغلی آنان می باشد، عضو هیات بدوی هستند.

د - وظایف هیات بدوی انتظامی پزشکی: هیات بدوی انتظامی دارای وظایف و اختیارات زیر است:

۱- رسیدگی و تعیین مجازات یا صدور حکم برائت در پرونده های تخلفات ارجاعی از دادسرای انتظامی (ماده ۳۵ قانون سازمان نظام پزشکی)

۲- رسیدگی و تعیین تکلیف در خصوص اعتراض اشخاص ذینفع به قرار منع تعقیب صادره از سوی دادسرای انتظامی (ماده ۳۳ قانون سازمان نظام پزشکی)

۳- اعلام نظر کارشناسی و تخصصی به مراجع قضایی در رابطه با پرونده های غیرصنفاً و غیرحرفه ای و جرائم شاغلین به حرف پزشکی و وابسته پزشکی (تبصره ۳ ماده ۳۵ قانون سازمان)

۴- اعلام نظر مشورتی کارشناسی و تخصصی نسبت به هر یک از پرونده هایی که به اتهام بزه (جرم) ناشی از حرفه صاحبان مشاغل پزشکی در اختیار دادگاه ها و دادسراهای شهرستان مربوطه می باشد (ماده ۴۱ قانون سازمان).

ه - رسیدگی هیات بدوی انتظامی: هیات بدوی انتظامی در نحوه رسیدگی و صدور رای به شرح زیر عمل می نماید:

۱- رسیدگی در مورد اعتراض به قرار منع تعقیب:

پس از صدور قرار منع تعقیب، متهم پرونده توسط دادسرای انتظامی و پس از ابلاغ قرار فوق به شاکی یا مرجع اعلام کننده تخلف و اعتراض آنان به قرار منع تعقیب صادره و پرونده جهت رسیدگی به اعتراض فوق الذکر به هیات بدوی انتظامی ارسال می گردد و هیات مذکور پس از بررسی پرونده در صورت وارد بودن اعتراض، قرار منع تعقیب صادره را فسخ مینماید و راساً مبادرت به تکمیل پرونده نموده و رای مقتضی را صادر می نماید و در غیر این صورت قرار صادره را تأیید می نماید. طرفین پرونده از رای هیات بدوی در این خصوص می توانند به هیات تجدید نظر انتظامی شکایت نمایند.

۲- نحوه رسیدگی به پرونده تخلفات:

هیات بدوی انتظامی پس از وصول پرونده تخلف از دادسرای انتظامی که در خصوص آن کیفر خواست، صادر گردیده است، شروع به رسیدگی می نماید و با بررسی پرونده در صورتی که پرونده از جهت تحقیقات، اسناد، مدارک و مستندات تکمیل باشد با حضور حداقل دو سوم اعضای هیات بدوی، جلسه هیأت رسمیت می یابد و پرونده مورد رسیدگی و رای مقتضی صادر می گردد و در صورتی که پرونده نیاز به اخذ توضیح و حضور طرفین داشته باشد، از طرفین پرونده جهت اخذ توضیح دعوت به عمل می آید.

در ضمن هیات بدوی می تواند در رسیدگی به تخلفات، نظر کارشناسی کمیسیون های تخصصی مشورتی نظام پزشکی شهرستان مربوطه را درخواست نماید و کمیسیون های فوق مکلفند ظرف مدت ۱۵ روز نظرات کارشناسی خود را در

اختیار هیات بدوی انتظامی قرار دهند، هیات بدوی پس از بررسی پرونده از جوانب مختلف و تکمیل دانستن آن در حضور دو سوم اعضای هیات بدوی، پرونده فوق جهت صدور رای مطرح می گردد.

۳- صدور رای توسط هیات بدوی انتظامی:

هیات بدوی انتظامی با توجه به شدت و ضعف عمل ارتكابی و تعدد و تکرار آن حسب مورد، متخلف یا متخلفین را به یکی از مجازات های زیرمحکوم می نماید: (ذیل تبصره ۱ ماده ۲۸ قانون سازمان نظام پزشکی)

۳-۱- تذکر یا توبیخ شفاهی در حضور هیات مدیره نظام پزشکی محل.

۳-۲- اخطار یا توبیخ کتبی با درج در پرونده نظام پزشکی محل.

۳-۳- توبیخ کتبی با درج در پرونده نظام پزشکی و نشریه نظام پزشکی محل یا الصاق رأی در تابلو اعلانات نظام پزشکی محل.

۳-۴- محرومیت از اشتغال به حرفه های پزشکی و وابسته از سه ماه تا یک سال در محل ارتكاب تخلف.

۳-۵- محرومیت از اشتغال به حرفه های پزشکی و وابسته از سه ماه تا یکسال در تمام کشور.

۳-۶- محرومیت از اشتغال به حرفه های پزشکی از بیش از یکسال تا پنج سال در تمام کشور.

۳-۷- محرومیت دائم از اشتغال به حرفه های پزشکی و وابسته در تمام کشور.

و- اعتراض به آراء هیات بدوی انتظامی:

کلیه آراء صادره از هیات بدوی انتظامی پزشکی شهرستان پس از ابلاغ به طرفین پرونده، وفق ماده ۳۴ قانون سازمان نظام پزشکی قابل اعتراض می باشد و طرفین پرونده مکلفند براساس ماده ۴۶ آئین نامه انتظامی (مصوب سال ۷۸ هیات وزیران) ظرف مدت ۲۰ روز از تاریخ ابلاغ رای، اعتراض خود را بصورت کتبی به دبیرخانه هیات بدوی انتظامی صادره کرده و رای تسلیم و رسید دریافت نمایند. پرونده پس از اعتراض در مهلت قانونی جهت رسیدگی مجدد به هیات تجدید نظر استان مربوطه ارسال می گردد (ماده ۳۴ قانون سازمان و ماده ۴۸ آئین نامه انتظامی رسیدگی به تخلفات).

تعیین مجازاتهای تخلفات صنفی و حرفه ای:

هیات وزیران در جلسه مورخ ۷۸/۴/۳۰ بنا به پیشنهاد شماره ۷۸۰۰ مورخ ۷۷/۱۰/۲۸ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و به استناد تبصره ماده ۲۴ قانون تشکیل سازمان نظام پزشکی مصوب سال ۷۴ (در قانون جدید سازمان نظام پزشکی موضوع فوق در تبصره ۱ ماده ۲۸ قانون ذکر شده است)، آیین نامه انتظامی رسیدگی به تخلفات صنفی و حرفه ای شاغلان حرفه های پزشکی و وابسته را تصویب نمود که بر اساس آئین نامه فوق به بررسی مجموعه مجازات های یکسان برای تخلفات مختلف اشاره می نمایم:

تخلفات و مجازاتهای بند الف ماده ۲۹ آئین نامه انتظامی:

الف - مصادیق تخلفات براساس مجازاتهای یکسان: در بند الف ماده ۲۹ آئین نامه به مواد ۲، ۴، ۵، ۸، ۱۸، ۱۹، ۲۲، ۲۴، ۲۶ اشاره شده است:

۱ - ماده ۲- شاغلان حرفه های پزشکی و وابسته مکلفند بدون توجه به ملیت، نژاد، مذهب و موقعیت اجتماعی - سیاسی و اقتصادی بیماران، حداکثر تلاش ممکن را در حدود وظایف خود بکار ببرند.

۲ - ماده ۴- شاغلان حرفه های پزشکی و وابسته، حق افشای اسرار و نوع بیماری بیمار، مگر به موجب قانون راندارند.

۳ - ماده ۵- پزشکان و دندانپزشکان و متخصصان و دکترای حرفه ای علوم آزمایشگاهی، ماماها و کایروپراکتورها موظف به پذیرش آن تعداد بیمار هستند که بنا به تشخیص سازمان نظام پزشکی حسب مورد، معاینه دقیق و انجام آزمایشهای آنها در یک زمان مناسب میسر می باشد.

۴ - ماده ۸- ایجاد رعب و هراس در بیمار با تشریح غیر واقعی وخامت بیماری یا وخیم جلوه دادن بیماری ممنوع است و پزشک می تواند به نحو مقتضی بیمار و بستگان را در جریان خطرات، وخامت و عواقب احتمالی بیماری قرار بدهد.

۵- ماده ۱۸- پزشک معالج مسئول ادامه درمان بیمار خود در حد توانائی و تخصص به استثنای موارد ضروری است، مگر اینکه بیمار یا بستگان او مایل نباشند. تبصره- موارد اورژانس از شمول این ماده مستثنی است.

۶ - ماده ۱۹- در مواردی که مشاوره پزشکی لازم باشد، انتخاب پزشک مشاور با پزشک معالج است و در صورتی که بیمار یا بستگان او مشاوره پزشکی را لازم بدانند، مشاوره پزشکی با نظر پزشک معالج به عمل می آید و چنانچه بیمار یا بستگان او بدون اطلاع پزشک معالج از پزشک دیگری برای درمان بیمار دعوت به عمل آورند، در این صورت پزشک معالج اول می تواند از ادامه درمان بیمار خودداری نماید، مگر اینکه این دعوت درمواقع فوری و ضروری باشد.

۷- ماده ۲۲- مشخصات و طرز استفاده از داروهای تجویز شده به بیمار باید توسط پزشک با خط خوانا و انشای قابل فهم در نسخه قید شود.

تبصره ۱- صدور نسخه های همسان و متحدالشکل، ممنوع است.

تبصره ۲- دکتر دارو ساز موظف به توضیح چگونگی تجویز دارو طبق نسخه پزشک است.

۸ - ماده ۲۴- اندازه و سایر مشخصات سرنسخه ها، تابلوها و چگونگی درج آگهی در رسانه ها باید طبق نمونه ای باشد که به تصویب شورای عالی نظام پزشکی می رسد.

۹ - ماده ۲۶- شاغلان حرفه های پزشکی مکلفند نشانی و تغییر نشانی مطب و موسسات پزشکی خود را به سازمان نظام پزشکی محل اطلاع دهند.

مجازات ارتکاب تخلفات قسمت الف برای بار اول:

هر کس از شاغلان حرف پزشکی و مشاغل وابسته برای بار اول مرتکب یکی از تخلفات ذکر شده در بالا گردد، حسب مورد به یکی از مجازاتهای زیر محکوم می شود:

۱. تذکر یا توبیخ شفاهی در حضور هیات مدیره نظام پزشکی محل

۲. اخطار یا توبیخ کتبی با درج در پرونده نظام پزشکی محل

۳. مجازات تکرار تخلف از مواد ۲۶، ۱۹، ۱۸، ۵ آئین نامه انتظامی

هر یک از شاغلان حرف پزشکی و مشاغل وابسته تخلفات مندرج در مواد ۲۶، ۱۹، ۱۸، ۵ آئین نامه را تکرار نماید، به مجازات زیر محکوم می شود:

توبیخ کتبی با درج در پرونده نظام پزشکی و نشریه نظام پزشکی محل یا الصاق رای در تابلوی اعلانات نظام پزشکی محل.

مجازات تکرار تخلف از مواد ۲۴، ۸، ۴، ۲ آئین نامه انتظامی:

هر کس از شاغلان حرف پزشکی و مشاغل وابسته، تخلفات مندرج در مواد ۲۴، ۸، ۴، ۲ را تکرار نماید به یکی از مجازاتهای زیر محکوم می شود:

۱- توبیخ کتبی با درج در پرونده نظام پزشکی و نشریه نظام پزشکی محل یا الصاق رای در تابلو اعلانات نظام پزشکی محل.

۲- محرومیت از اشتغال به حرفه های پزشکی و وابسته از سه ماه تا یکسال در محل ارتکاب. (تخلفات و مجازاتهای بند ب ماده ۲۹ آئین نامه انتظامی)

در این فصل به ذکر تخلفات براساس مجازاتهای یکسان مربوط به آن اشاره می نمایم:

الف- مصادیق تخلفات براساس مجازاتهای یکسان:

در بند ب ماده ۲۹ آئین نامه انتظامی به مواد ۲۳، ۲۱، ۲۰، ۱۷، ۱۶، ۱۵، ۹ اشاره شده است که در اینجا به ذکر هر یک می پردازیم:

۱- ماده ۹- تجویز داروهای روان گردان و مخدر به گونه ای که به حالت اعتیاد در آید، ممنوع است، مگر در مواردی که بیمار از بیماری روانی یا از دردهای شدید ناشی از بیمارهای غیر قابل علاج رنج ببرد یا ضرورت پزشکی مصرف آنها را ایجاب کند.

۴- ماده ۱۵- انتشار مقالات و گزارشهای پزشکی و تشریح مطالب فنی و حرفه ای که جنبه تبلیغاتی گمراه کننده داشته باشند، ممنوع است.

۳- ماده ۱۶- استفاده شاغلان حرفه های پزشکی و وابسته از عناوین علمی و تخصصی غیر تایید شده توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، ممنوع است.

۴- ماده ۱۷- تجویز داروهایی که از طرف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در فارماکوپه (مجموعه دارویی کشور) اعلام نشده باشد توسط پزشک مگر از مجاری اعلام شده و براساس مقررات موجود، ممنوع است.

۵- ماده ۲۰- تجویز داروهای مازاد بر نیاز بیمار یا غیر متجانس و خارج از ضوابط علمی و فنی، ممنوع است.

۶- ماده ۲۱- فروش دارو و ابزار پزشکی توسط پزشکان، مگر با مجوز رسمی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، ممنوع است.

۷- ماده ۲۳- مسئولان فنی موظفند در تمام ساعات شبانه روز بر امور فنی موسسات پزشکی، نظارت کنند.

مجازات های مربوط به تخلفات بالا:

تخلف از مواد بالا موجب می شود تا متخلف به یکی از مجازاتهای زیر محکوم شود:

۱- اخطار یا توبیخ کتبی با درج در پرونده نظام پزشکی محل.

۲- توبیخ کتبی با درج در پرونده نظام پزشکی و نشریه نظام پزشکی محل یا الصاق رای در تابلو اعلانات نظام پزشکی محل.

تخلفات و مجازاتهای بند پ ماده ۲۹ آیین نامه انتظامی:

در این فصل به ذکر تخلفات بر اساس مجازاتهای یکسان مربوط به آن می پردازیم:

الف- مصادیق تخلفات براساس مجازاتهای یکسان: در بند پ ماده ۲۹ آیین نامه انتظامی به مواد ۷، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۲۵ اشاره شده است که در اینجا به ذکر هر یک می پردازیم:

۱- ماده ۷- تحمیل مخارج غیر ضروری به بیماران، ممنوع است.

۲- ماده ۱۰- شاغلان حرفه های پزشکی و وابسته مکلفند تعرفه های خدمات درمانی مصوب ابلاغ شده از طرف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی را رعایت کنند.

۳- ماده ۱۱- شاغلان حرفه های پزشکی و وابسته مکلفند در مواقعی که به منظور پیشگیری از بیماریهای واگیر یا در هنگام بروز بحران و سوانح از سوی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی یا مراجع تعیین شده از طرف وزارت یاد شده به آنان اعلام می شود، همکاری ممکن و لازم را معمول دارند.

۴ - ماده ۱۲- جذب بیمار از موسسات بهداشتی، درمانی، دولتی و وابسته به دولت و خیریه به مطب شخصی یا بخش خصوصی، بیمارستان و درمانگاه خصوصی و بالعکس به منظور استفاده مادی توسط شاغلان حرفه های پزشکی و وابسته، ممنوع است.

۵- ماده ۱۳- شاغلان حرفه های پزشکی و وابسته، حق دریافت هیچگونه وجه یا مالی را از بیماران علاوه بر وجوهی که توسط مسئولان موسسه درمانی ذیربط طبق مقررات دریافت می شود، ندارند.

۶ - ماده ۱۴- جذب بیمار به صورتی که مخالف شئون حرفه پزشکی باشد و همچنین هر نوع تبلیغ همراه کننده از طریق رسانه های گروهی و نصب آگهی در اماکن و معابر، خارج از ضوابط نظام پزشکی، ممنوع است. تبلیغ تجاری کالاهای پزشکی و دارویی از سوی شاغلان حرفه های پزشکی و وابسته، همچنین نصب اعلانات تبلیغی که جنبه تجاری دارند، در محل کار آنها مجاز نیست.

۷ - ماده ۲۵- بکارگیری و استفاده از افراد غیر مجاز در امور پزشکی و حرفه های وابسته در موسسات پزشکی و مطب، ممنوع است.

ب- مجازاتهای مربوط به تخلفات بالا: هرکس از شاغلان حرف پزشکی و مشاغل وابسته، مرتکب یکی از تخلفات مندرج در بالا شود حسب مورد، به یکی از مجازاتهای زیرمحمکوم می شود:

۱- توبیخ کتبی بادرچ در پرونده نظام پزشکی و نشریه محل یا الصاق رای در تابلو اعلانات نظام پزشکی محل.

۲- محرومیت از اشتغال به حرفه های پزشکی و وابسته به سه ماه تا یکسال در محل ارتکاب.

۳- محرومیت از اشتغال به حرفه های پزشکی و وابسته از سه ماه تا یکسال در تمام کشور. (تخلفات و مجازات بند ت ماده ۲۹ آئین نامه انتظامی)

در این فصل به ذکر تخلفاتی که دارای مجازاتهای یکسان می باشد اشاره می نمائیم:

الف- مصادیق تخلفات: در بند ت ماده ۲۹ آئین نامه انتظامی به مواد ۲۷ و ۲۸ آئین نامه اشاره شده است که در اینجا به ذکر هر یک می پردازیم:

۱ - ماده ۲۷- شاغلان حرفه های پزشکی مکلفند در موارد فوریتهای پزشکی، اقدامات لازم را برای نجات بیمار، بدون فوت وقت انجام دهند.

۲ - ماده ۲۸- مسئولان فنی موسسات پزشکی اعم از دولتی، وابسته به دولت، خصوصی و خیریه مکلفند علاوه بر قوانین و مقررات موجود در آئین نامه های مصوب وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، همچنین ضوابط علمی و حرفه ای ذیربط را رعایت کنند.

ب- مجازاتهای مربوط به تخلفات بالا:

در صورتی که شاغلان حرفه های پزشکی و وابسته از مواد بالاتخلف نمایند، حسب مورد به یکی مجازاتهای زیر محکوم می شوند:

۱- توبیخ کتبی با درج در پرونده نظام پزشکی و نشریه نظام پزشکی محل یا الصاق رای در تابلو اعلانات نظام پزشکی محل.

۲- محرومیت از اشتغال به حرفه های پزشکی و وابسته از سه ماه تا یکسال در محل ارتکاب تخلف.

۳- محرومیت از اشتغال به حرفه های پزشکی و وابسته از سه ماه تا یکسال در تمام کشور.

۴- محرومیت از اشتغال به حرفه های پزشکی و وابسته از بیش از یکسال تا پنج سال در تمام کشور.

تخلفات و مجازاتهای بند ث ماده ۲۹ آئین نامه انتظامی: در این فصل به ذکر تخلفاتی که دارای مجازاتهای یکسان هستند، اشاره می نمایم:

الف - مصادیق تخلفات: در بند ث ماده ۲ آئین نامه انتظامی به تخلفات مندرج در مواد ۳ و ۶ آئین نامه فوق الذکر اشاره شده است که در اینجا به ذکر هر یک می پردازیم:

۱ - ماده ۳- شاغلان حرفه های پزشکی و وابسته باید مطابق موازین علمی، شرعی و قانونی و نظامات دولتی صنفی و حرفه ای انجام وظیفه کرده و از هر گونه سهل انگاری در انجام وظایف قانونی بپرهیزند.

۲ - ماده ۶- انجام امور خلاف شئون پزشکی توسط شاغلان حرفه های پزشکی و وابسته، ممنوع است و باید از ارتکاب کارهایی که موجب هتک حرمت جامعه پزشکی می شود، خودداری کنند.

ب- مجازاتهای مربوط به تخلفات مواد ۳ و ۶ آیین نامه انتظامی:

در صورتی که شاغلان حرفه های پزشکی و وابسته از مواد ۳ و ۶ آیین نامه انتظامی تخلف نمایند، حسب مورد به یکی از مجازاتهای زیر محکوم می شوند:

۱- توبیخ کتبی با درج در پرونده نظام پزشکی و نشریه نظام پزشکی محل یا الصاق رای در تابلو اعلانات نظام پزشکی محل.

۲- محرومیت از اشتغال به حرفه های پزشکی و وابسته از سه ماه تا یکسال در محل ارتکاب تخلف.

۳- محرومیت از اشتغال به حرفه های پزشکی و وابسته از سه ماه تا یکسال در تمام کشور.

۴- محرومیت از اشتغال به حرفه های پزشکی و وابسته از بیش از یکسال تا پنج سال در تمام کشور.

۵- محرومیت دائم از اشتغال به حرفه های پزشکی و وابسته در تمام کشور.